

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д.н. Евгени Георгиев Евгениев – Университет за Национално и Световно Стопанство

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научно направление 3.8. Икономика във ВУЗФ

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 18 / 16.02.2021г. на Ректора на ВУЗФ.

Автор на дисертационния труд: *Мохамед Аслам Khan*

Тема на дисертационния труд: „*Разработване на иновативен здравен бизнес модел Socio Venture Partnership (SVP), за предоставяне на достъпни здравни услуги*“

1. Информация за докторанта

Докторант Мохамед Аслам Khan се обучава по докторска програма „Финанси, застраховане, осигуряване“ във ВУЗФ Университет на самостоятелна подготовка. През м. май 2019 г. е приет като кандидат-докторант съгласно Заповед № 107/30.05.2019 г. на ректора на ВУЗФ Университет. През м. март 2020 г. е зачислен със Заповед № 65/25.03.2020 г. на ректора като докторант във висшето училище. Обучението е осъществено в свободна (дистанционна) форма.

При разработването на дисертационния труд докторант Аслам Кхан се оповава на своя богат практически опит и квалификации като експерт, мениджър и анализатор в областта на софтуерното инженерство и програмирането, информационните технологии, банкирането, корпоративните финанси, маркетинга. Докторант Аслам, получава своето образование и обучение в престижни университети, като: Lancaster University, England; Indian Institute of Management (IIM) Calcutta, India; Said Business School, Oxford University, England; Massachusetts Institute of Technology (MIT), USA; Harvard University, USA; Mumbai University, India.

Практическият опит, знания и умения докторантът придобива през професионалния си път, преминал през Индия, САЩ и Япония. Докторант Аслам е основател на Фондация RIDA, а понастоящем е председател и главен изпълнителен директор на Octaware Technologies Limited – Мумбай, Индия

Във връзка с изпълнението на индивидуалния план докторантът е положил успешно трите задължителни изпита по докторската програма към обучаващото звено – катедра „Застраховане и осигуряване“ при ВУЗФ Университет и е представил завършения вариант на труда в рамките на предвидения срок от 3 години.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд представлява едно комплексно изследване на здравната система в Индия, което поставя акцента върху въпроси, свързани с финансирането на здравеопазването, ролята на иновациите при лечението на пациенти и значението на бизнес партньорствата при оказването на качествени и достъпни здравни услуги.

В контекста на разглежданата проблематика, авторът ясно откроява обекта и предмета на изследването и прецизно извежда целта и задачите на дисертационния труд. Формулираната изследователска теза съответства на темата и съдържанието на работата.

От *съдържанието* на дисертационния труд недвусмислено проличават задълбочените теоретични знания на автора в областта на здравеопазването и пазара на здравни услуги. В разработката докторантът демонстрира своя практически опит като анализатор и изследовател и убедително обосновава необходимостта от усъвършенстване на здравната система в Индия в посока към осигуряване на качествено и достъпно здравеопазване в страната.

В *структурно отношение* дисертационният труд е издържан. Той е в обем от 226 страници и се състои от: въведение, три глави, заключение, списък на използваната литература и приложения.

Разработката се отличава с научен *стил* на изразяване и с правилно боравене със специалната терминология, нормативната база и използването на формулния апарат. Спазени са изискванията за научно писане и техническо оформление на труда.

Налице е съразмерност в обема на главите, като точките и подточките в тях са подредени в логическа последователност.

В изследването си докторантът използва и цитира голям брой фундаментални *литературни източници, интернет източници и нормативни източници*, свързани с темата на дисертационния труд – общо 433 източника, посочени в библиографската справка. Използваните литературни източници са на кирилица и на латиница. Те са коректно цитирани под линия в основния текст на разработката (общо 562).

В *заключението* авторът представя резултатите от проучването, които потвърждават основната хипотеза, че в Индия непрекъснати и достъпни здравни услуги могат да се предоставят на социално слаби пациенти на базата на прилагането на иновативен бизнес модел в здравеопазването чрез осъществяване на стратегическо партньорство с медицински специалист, социален инвеститор и неправителствена организация (НПО).

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултат

Теоретичната част на изследването е направена в първа глава на дисертационния труд, където авторът дава редица примери от практиката в сферата на здравеопазването в Индия и подкрепя своите изводи и обобщения с конкретни актуални статистически данни.

Първа глава се фокусира върху изучаването на специфичните характеристики на здравната система в Индия, извеждането на предпоставките и идентифицирането на проблемите в развитието на здравната система в Индия. Представен е новия режим на финансиране на здравеопазването в Индия, който осигурява финансова подкрепа на НПО с участието на социално отговорни инвеститори. В процеса на подготовката на дисертационния труд, докторант Аслам работи по изпълнението на проект в областта на здравеопазването в Индия, резултатите от който намират отражение в дисертацията. Научно-приложната работа на докторанта е представена във втора и трета глава.

Във втора глава е представена методологията на разработването на нов бизнес модел в здравеопазването по линия на публично-частното партньорство, ориентиран към социално слабите слоеве на населението в Индия.

В трета глава са представени практико-приложните аспекти, свързани с изграждането на бизнес модела. По този начин авторът постига изследователската цел и задачи, обобщава научно-приложните резултати на иновативния бизнес модел в здравеопазването и извежда аргументирано неговите предимствата за субектите в пазара на здравни услуги – за пациентите, лекарите, инвеситорите, здравните заведения, неправителствените организации, научната общност и обществото като цяло.

По отношение на *методологията* на изследването, докторантът е възприел на систематичния подход при анализирането на проблемите и е използвал следните съвременни научни методи: анализ и синтез; индукция и дедукция; метод на наблюдението; сравнителен метод; логическо описание и други.

В дисертационния труд са използвани необходимите графични и статистически инструменти за представяне на получената и обобщена информация.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В дисертационният труд на Мохамед Аслам Кхан могат да се откроят следните основни научни и научно-приложни приноси:

Първо. Приоритетно място в изследването заема въпросът за състоянието на пазара на здравните услуги в Индия, като акцентът се поставя върху проблемите, свързани с: бедността, бързо застаряващото население, лошите условия на живот в някои райони на страната. В тази връзка, авторът идентифицира и анализира рисковете, свързани с ефективността на здравната система в Индия.

Второ. Направен е подробен анализ на демографските фактори, свързани със здравето на населението като се очертават тенденциите в развитието на здравните показатели. Специално внимание е отделно на финансирането на здравеопазването в Индия. Подробно са анализирани видовете здравни услуги и доставчиците на здравни услуги в страната.

Трето. На преден план са изведени характерните черти на здравеопазването в Индия и е очертана необходимостта от усъвършенстване на здравната система чрез преструктуриране на здравните услуги – публични и частни в посока на подобряване на качеството на болничната и извънболничната помощ.

Четвърто. Обоснована е ролята на иновациите и социалното предприемачество в подобряването на здравеопазването в Индия и са изведени ползите за субектите на пазара на здравните услуги в страната.

Пето. Разработен е иновативен бизнес модел в здравеопазването в Индия, предназначен за сферата на стоматологичните услуги, в който на базата на стратегическото партньорство между участниците в него се осигуряват качествени и достъпни здравни грижи на пациенти в страната.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

През периода на разработването на дисертационния труд докторант Аслам Khan публикува четири статии по темата на дисертационния труд, с което на практика е изпълнил индивидуалния си план за публикационната дейност. Според представената Справка, докторантът е изпълнил и минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „доктор“. Една от статиите е публикувана през 2019 г., а другите три – през 2020 г.

Две статии са публикувани в международни научни списания и две статии са публикувани в български научни издания, а именно:

1. **Аслам Кан.** (2020). Взаимоотношения между субектите на системата на здравеопазването в Индия. – Панорама на труда, бр. 2/2020, ISSN 2683–0612 (Online), 77-102, www.panoramonline.eu.
2. **Aslam, M.** (2019). The Healthcare System in India - Prerequisites, Problems, and Directions for Development. International Journal of Humanities and Social Science Review, 5(4), 25-34.
3. **Aslam, M.** (2020). Healthcare Reforms in India – Policy, Governance, and Financing. International Journal of Education and Social Science, 7(1), 58-69.
4. **Mohammed, Aslam.** (2020). Nature and features of the healthcare system in India. Money & Culture Magazine, 1/2020, 40-53.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е в обем от 34 стандартни страници и отразява напълно основните моменти и постигнати научноизследователски резултати от дисертационния труд. Докторантът е представил още справка за основните научни приноси, декларация за оригиналност и достоверност и списък на публикациите, свързани с дисертацията.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Предвид актуалността и социалната значимост на изследваната проблематика, бих препоръчал на автора да продължи понататъшната си изследователска работа в посока на доразвиване на своите идеи и научни интереси в областта на организацията и управлението на здравните системи.

Въпросът ми към докторанта е: какви са конкретните ползи от внедряване на иновативния бизнес модел в здравеопазването в Индия за

социално слабите и самоосигуряващите се пациенти, като ползватели на здравни услуги, от една страна и от друга – какви са ползите за изпълнителите на здравни услуги – лекари и здравни заведения?

Заключение

Дисертационният труд на докторант Мохамед Аслам Khan представлява задълбочена и актуална разработка в областта организацията и управлението на здравеопазването. Анализирането на пазара на здравните услуги в Индия, идентифицирането на проблемите в здравната система на страната и дългогодишния професионален опит на автора, му позволяват задълбочено и в детайли да навлезе в широкоспектърната и многопластова тематика. Конкретните свои научни търсения докторантът демонстрира чрез емпиричната част на работата, която намира отражение в разработването на авторски проект за внедряване на иновативен бизнес модел в здравеопазването. Резултатите от подготовката, разработването и изпълнението на проекта са представени детайлно в дисертационния труд и представляват градивния елемент по внедряването на нов бизнес модел за достъпна здравна грижа в Индия.

В заключение може да се констатира, че дисертационният труд притежава необходимите научни и научно-приложни приноси. Това ми дава основание с пълна убеденост да предложа на уважаемите членове на научното жури да гласуват **за присъждане на образователната и научна степен „доктор”** по научна направление 3.8. „Икономика” на Мохамед Аслам Khan.

02.03.2021г., София

Подпись:

